

Česko Svět Ekonomika Kultura Komentáře Studio N Kontext N
Financial Times E-shop Další ▾

18. dubna 2024 21:40 **Literatura**

Pět dobrých zpráv o vítězích Magnesie Litery. A proč je tentokrát rozhodně musíte číst

IRENA HEJDOVÁ

Alena Machoninová s knihou Hella, která se na letošních cenách Magnesia Litera stala knihou roku. Foto: Roman Vondrouš, ČTK

Ve čtvrtek večer byly na Nové scéně Národního divadla uděleny ceny Magnesie Litera. Třiadvacátý ročník přinesl hned několik pozitivních zpráv o české literatuře. Knihou roku se stala Hella Aleny Machoninové, uspěli také Marek Torčík či Tereza Matějčková. A teď vzhůru do knihkupectví!

Ač se česká literatura v souvislosti s proměnami knižního trhu, klesajícími prodeji a stoupajícími náklady budoucnosti spíše obává, pro nejvýznamnější české literární ocenění je to rok plný naděje. A snad tedy i pro české čtenáře.

Knihou roku se v hlasování 229 oslovených profesionálů z literární a knižní branže stal strhující autofikční román Aleny Machoninové **Hella**. Debut uznávané rusistky vydaný nakladatelstvím Maraton pátrá po osudech české básnířky Heleny Frischerové uvízlé po pobytech ve stalinských lágrech v někdejší Sovětském svazu. Je to působivé čtení o ruské duši, literatuře, paměti i autorčině životě mezi Ruskem a Českem.

Přečtěte si také

Zapomenutá Češka a vězeňkyně stalinských lágrů. Drobky, smetí a prach nešťastného osudu stvořily silný debut Hella

Literu za prózu získal další debutant Marek Torčík za taktéž autofikční román **Rozložíš paměť**, vydaný loni v Pasece. Příběh autorova dětství a dospívání v rodném Přerově je upřímnou zpovědí autora, rovněž tematizující nespolehlivou lidskou paměť či silný osobní příběh.

Přečtěte si také

Mých blízkých se to příliš dotklo, dnes bych to napsal jinak, říká Marek Torčík o autofikčním románu Rozložíš paměť

Za debut roku byl oceněn Eli Beneš s **Nepatrnou ztrátou osamělosti**. Obsáhlý román vydaný v nakladatelství Akropolis sugestivně popisuje pocity vykořeněnosti

osmnáctiletého Petra, který se z koncentračního tábora vrací do poválečné Prahy.

Přečtěte si také

„Dezinfikován 18. 5. 1945.“ Drtivě působivý český debut sugestivně popisuje euforii i smutek poválečné Prahy

Literou za poezii byla oceněna Tereza Bínová za hravý cyklus **Červený obr**, cenu pro nejlepší knihu pro děti a mládež získal Jiří Dvořák za neméně hravý titul **Myko**.

Kompletní zpravodaj ze světa hub, oceněný už na festivalu v Bologni.

Přečtěte si také

11 + 1 tipů na nové knihy, které vám pomohou vychovat z dětí dobré dospělé

Tereze Matějčkové připadla cena za publicistiku za soubor esejů **Bůh je mrtev. Nic není dovoleno**, cenu za naučnou literaturu získal kolektiv autorů publikace **Louky**.

Dobrodružství poznávání z nakladatelství Academia.

Literou za překladovou knihu byl oceněn maďarský autor László Szilasi s románem **Třetí most**, který pro nakladatelství Protimluv přeložila Marta Pató.

V rámci slavnostního večera byly rozdány i žánrové ceny – za detektivku **Krutý měsíc** ji získala Jana Jašová, za fantastiku Jan A. Kozák se **Ságou o Lundirovi. Synu zimy, hvězdopravci a staviteli**, za humoristickou knihu Lucie Macháčková se svými **Svatebními historkami**.

Cenu za nakladatelský čin získalo básnické **Dílo Karla Šiktance**, vydané v nakladatelství Karolinum. Cenu Magnesie za přínos knižní kultuře získal plzeňský básník a propagátor české slam poetry **Tomáš T. Kůs**. Kůs je zároveň autorem několika básnických sbírek včetně titulů jako *Spížírna* a *Mělké jámy*, které mu v minulosti vynesly Cenu Bohumila Polana.

Někteří z nominovaných na letošní ceny Magnesie Litera. Foto: Jakub Hněvkovský – Magnesia Litera

Kosmas Cenu čtenářů, o níž hlasovalo 8505 čtenářů z řad široké veřejnosti, získal loňský vůbec nejprodávanější titul literatury faktu na českém trhu, kniha rozhovorů Martina Moravce s leteckým záchranářem Markem Dvořákem **Mezi nebem a pacientem**.

A jaké jsou ty dobré zprávy?

1. Magnesia Litera letos udělala velký **krok k větší otevřenosti** – zveřejněním longlistů i mediální diskuzí o nominovaných (k té přispěl zejména [podcast měsíčníku Host a časopisu A2](#), kde porotci velmi otevřeně mluvili o svých pocitech z nominovaných i nenominovaných knih).

Longlisty ceny zveřejňovaly už loni, ač tehdy paralelně s užšími nominacemi, což ke všem zmíněným titulům nepřitáhlo dostatečnou pozornost. Letos už pořadatelé postupovali obvyklým a v zahraničí zavedeným způsobem – širšími nominacemi upozornili na větší počet titulů a až o čtrnáct dnů později nominace zúžili.

2. Autoři ocenění v hlavních kategoriích jsou **debutanti** a přinášejí svými díly naději pro budoucí časy české literatury. Tuzemské prózy oceněné v hlavních kategoriích Kniha roku, Litera za prózu a Litera za debut spojuje hned několik věcí.

Přečtěte si také

Anketa: Kdy zlevní knihy v knihkupectvích? Nebo nezlevní už vůbec? Ptali jsme se českých nakladatelů

Odehrávají se v minulosti, bližší či vzdálené, přitom ale jde o díla velmi současná. Ve dvou případech jsou to díla autofikční, do nichž autoři vložili velký kus své subjektivní zkušenosti se světem. Ve třetím případě pak jde o román, který na půdorysu holokaustu rozehrává moderní existenciální příběh s taktéž silnými vazbami na současné prožívání světa.

Hrdiny těchto tří děl spojuje také jistá vykořeněnost. Helena Frischerová z Helly žije daleko od své domoviny, ve stínu dlouholetého pobytu ve stalinských lágrech. Petr Stein z Nepatrné ztráty osamělosti se vrací do poválečné Prahy s nepřenositelnou zkušeností holokaustu a těžce hledá nové místo ve světě.

Hrdina Marka Torčíka z Rozložíš paměť se potýká s rodinnou i osobní minulostí svého dětství a dospívání. Podobné rysy vykořeněnosti lze nalézt rovněž v oceněné překladové próze Třetí most maďarského autora Lászla Szilasiho, odehrávající se mezi segedínskými bezdomovci. O jisté ztracenosti v současném světě ostatně pojednává i soubor esejů Terezy Matějčkové Bůh je mrtev. Nic není dovoleno, oceněný Literou za publicistiku.

EDICE PŘEKLAADOVÉ LITERATURY

LÁSZLÓ SZILASI
TŘETÍ MOST

Třetí most. Foto: Protimluv

3. Pozitivní je i to, kolik prostoru v oceněních se dostalo spíše **malým českým nakladatelstvím**, na která proměny knižního trhu často dopadají nejtvrději.

Maraton, Baobab, Protimluv či Malvern neúnavně vydávají vysoce kvalitní literaturu a byli za to po zásluze odměněni. Obří Euromedia bodovala ve dvou kategoriích, Albatros Media v jedné. Ze středních nakladatelství se letos nezadařilo Argu a Hostu.

4. V diskuzi kolem letošních nominací na ceny Magnesia Litera se mluvilo o možném vzniku kritických literárních cen po vzoru Cen české filmové či divadelní kritiky. Ty by mohly pomoci připoutat pozornost k ještě minoritnějším titulům a **vyvážit tak hlas Magnesie Litery** a upozornit i na další podařené tituly. Podobných upozornění nikdy není dost.

Přečtěte si také

Kolik lidí, tolik chutí. Magnesia Litera zveřejnila longlisty, někdo na nich ale chybí

Ani Magnesia Litera se nicméně letos nevyhnula kritice, že některé tituly opominula. V této souvislosti se mluvilo zejména o Tělech Kláry Vlasákové či Toyen Andrey Sedláčkové.

První zmíněný titul se stal beletristickou knihou roku Deníku N, druhý Knihou roku Lidových novin (mluvilo se také o Radce Denemarkové a její Čokoládové krvi, ač v tomto případě spíš vzhledem k mezinárodnímu renomé autorky, jejíž poslední román si vysloužil značně rozpačité recenze).

Při porovnání s výsledky letošní Magnesie Litery je patrné, že Těla jsou výrazně subtilnější než oceněné knihy, oproti tomu Toyen Andrey Sedláčkové ohromila šíří záběru i hloubkou, s níž se autorka ponořila do pátrání po osudech české surrealistické malířky.

Přečtěte si také

Přelud malířky Toyen. Manka Čermínová z masa a kostí ožívá ve strhující knize Andrey Sedláčkové

Ono pátrání ostatně není nepodobné tomu, které podnikla Machoninová s Hellou – v prohledávání nejzasutějších archivů a hledání neznámých pamětníků, ač Hella přidává ještě zmíněný autofikční rozměr knihy a podnětné úvahy o nevyzpytatelnosti lidské paměti, stejně jako široký, překladatelskými lety podložený vhled do ruské literatury, kultury i duše.

5. Na značně přehlaceném knižním trhu stojí za to každé ocenění, které přinese vybraným titulům **větší čtenářskou pozornost**. Už teď lze tedy čekat, že posílí i letošní vítěze, což je pozitivní nejen proto, že jde často o díla z menších nakladatelství, která nemají tolik prostředků na propagaci, ale i proto, že letošní vítězové skutečně stojí za to, a navíc se značným čtenářským požitkem.

Přečtěte si také

Jak letos hysterii vystřídala euforie. Má chystaná nulová DPH na knihy šanci proměnit celou literární branži?

V diskuzi kolem nominací padlo, že čerstvá kniha roku, Hella Aleny Machoninové, je čtenářsky náročný text, což ale není tak úplně pravda. Jde o text mimořádně čtivý až napínavý, držící čtenářskou pozornost podobně hravě jako oceněný debut Nepatrná ztráta osamělosti či jako oceněná próza roku Rozložíš paměť.

O pozitivním vlivu cen na prodejnost oceněných knih mluví i organizátor knižních cen Magnesia Litera Pavel Mandys. „Jsou to násobky předchozích prodejů. Z knihy, které se předtím prodalo několik tisíc, udělá vítězství v hlavní kategorii Kniha roku bestseller, zatímco když se té knihy předtím prodávaly stovky, ‚vyskočí‘ to jen na nižší tisíce,“ dodává s tím, že v případě oceněných románů a publicistických nebo naučných knih se prodeje v minulosti vždy přehouply přes bestsellerovou hranici deseti tisíc prodaných výtisků.

Magnesia Litera 2024

Kniha roku – Alena Machoninová: Hella (Maraton)

Luxor Litera za prózu – Marek Torčík: Rozložiš paměť (Paseka)

Litera za poezii – Tereza Bínová: Červený obr (Odeon/EMG)

Litera za knihu pro děti a mládež – Jiří Dvořák: Myko. Kompletní zpravodaj ze světa hub (Baobab)

ČRo Plus Litera za publicistiku – Tereza Matějčková: Bůh je mrtev. Nic není dovoleno. (Echo Media)

Litera za naučnou literaturu – Stanislav Březina, František Krahulec, Sylvie Pecháčková, Hana Skálová: Louky. Dobrodružství poznávání (Academia)

Litera za nakladatelský čin – Dílo Karla Šiktance (Karolinum)

Litera za překladovou knihu – László Szilasi: Třetí most (přel. Marta Pató, Protimluv)

DILIA Litera za debut roku – Eli Beneš: Nepatrná ztráta osamělosti (Akropolis)

Litera za detektivku – Jana Jašová: Krutý měsíc (Motto / Albatros Media)

Litera za fantastiku – Jan A. Kozák: Sága o Lundirovi. Synu zimy, hvězdopravci a staviteli (Malvern)

Litera za humoristickou knihu – Lucie Macháčková: Svatební historcky (Ikar/EMG)

Cena Magnesie za přínos knižní kultuře – Tomáš T. Kůs a platforma Slampoetry.cz

Kosmas Cena čtenářů – Martin Moravec: Mezi nebem a pacientem (rozhovor s Markem Dvořákem)

Videa k nominovaným knihám najdete na [kanálu YouTube](#), kde jsou i záznamy proběhlých autorských čtení.

Stručně

- Ve čtvrtek večer proběhl 23. ročník udílení cen Magnesia Litera.
- Knihou roku se stala Hella Aleny Machoninové, debutem roku Nepatrná ztráta osamělosti Eliho Beneše. Bodovala i Tereza Matějčková či Marek Torčík.
- Uspěli debutanti a malá nakladatelství.

Pokud máte připomínku nebo jste našli chybu, napište na editori@denikn.cz.